C/2025/3986

20.8.2025

# ZALECENIE RADY

## z dnia 8 lipca 2025 r.

## w sprawie polityki gospodarczej, polityki społecznej, polityki zatrudnienia, polityki strukturalnej i polityki budżetowej Włoch

(C/2025/3986)

RADA UNII EUROPEJSKIEJ,

uwzględniając Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, w szczególności jego art. 121 ust. 2 i art. 148 ust. 4,

uwzględniając rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1263 z dnia 29 kwietnia 2024 r. w sprawie skutecznej koordynacji polityk gospodarczych i w sprawie wielostronnego nadzoru budżetowego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1466/97 ([1]), w szczególności jego art. 3 ust. 3,

uwzględniając rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1176/2011 z dnia 16 listopada 2011 r. w sprawie zapobiegania zakłóceniom równowagi makroekonomicznej i ich korygowania ([2]), w szczególności jego art. 6 ust. 1,

uwzględniając zalecenie Komisji Europejskiej,

uwzględniając rezolucje Parlamentu Europejskiego,

uwzględniając konkluzje Rady Europejskiej,

uwzględniając opinię Komitetu ds. Zatrudnienia,

uwzględniając opinię Komitetu Ekonomiczno-Finansowego,

uwzględniając opinię Komitetu Ochrony Socjalnej,

uwzględniając opinię Komitetu Polityki Gospodarczej,

a także mając na uwadze, co następuje:

### Kwestie ogólne

(1) W rozporządzeniu (UE) 2024/1263, które weszło w życie w dniu 30 kwietnia 2024 r., wskazano, że celem ram zarządzania gospodarczego jest wspieranie zdrowych i stabilnych finansów publicznych oraz zrównoważonego i inkluzywnego wzrostu i odporności poprzez reformy i inwestycje, a także zapobieganie nadmiernym deficytom publicznym. Rozporządzenie stanowi, że Rada i Komisja prowadzą wielostronny nadzór w kontekście europejskiego semestru zgodnie z celami i wymogami określonymi w TFUE. Europejski semestr obejmuje, w szczególności, formułowanie zaleceń dla poszczególnych krajów i nadzór nad ich wdrażaniem. Rozporządzenie promuje także poczucie odpowiedzialności za politykę budżetową na szczeblu krajowym i koncentruje się na perspektywie średniookresowej tej polityki, a jednocześnie na skuteczniejszym i spójniejszym egzekwowaniu przepisów. Każde państwo członkowskie ma obowiązek przedłożyć Radzie i Komisji krajowy średniookresowy plan budżetowo-strukturalny zawierający jego zobowiązania dotyczące polityki budżetowej, reform i inwestycji, obejmujący okres cztero- lub pięcioletni, w zależności od długości kadencji parlamentarnej w tym państwie członkowskim. Ścieżka wydatków netto ([3]) przewidziana w tych planach musi spełniać wymogi określone w rozporządzeniu, w tym wymogi dotyczące wprowadzenia lub utrzymania prawdopodobnej tendencji spadkowej długu sektora instytucji rządowych i samorządowych do końca okresu dostosowawczego lub utrzymania długu na ostrożnym poziomie poniżej 60 % produktu krajowego brutto (PKB) oraz sprowadzenia lub utrzymania deficytu sektora instytucji rządowych i samorządowych poniżej określonej w Traktacie wartości odniesienia wynoszącej 3 % PKB, w średnim okresie. W przypadku gdy państwo członkowskie zobowiąże się do wdrożenia odpowiedniego pakietu reform i inwestycji zgodnie z kryteriami określonymi w rozporządzeniu, okres dostosowawczy może zostać przedłużony o maksymalnie trzy lata.

([1]) Dz.U. L, 2024/1263, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj.
([2]) Dz.U. L 306 z 23.11.2011, s. 25, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2011/1176/oj.
([3]) Wydatki netto zgodnie z definicją w art. 2 pkt 2 rozporządzenia (UE) 2024/1263: „wydatki netto" oznaczają wydatki publiczne po skorygowaniu o: (i) wydatki z tytułu odsetek, (ii) działania dyskrecjonalne po stronie dochodów, (iii) wydatki na programy unijne w pełni kompensowane dochodami z funduszy unijnych, (iv) krajowe wydatki na współfinansowanie programów finansowanych przez Unię, (v) cykliczne elementy wydatków na zasiłki dla bezrobotnych oraz (vi) działania jednorazowe i inne działania tymczasowe.

(2) Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/241 ([4]), którym ustanowiono Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności („RRF"), weszło w życie w dniu 19 lutego 2021 r. RRF zapewnia państwom członkowskim wsparcie finansowe służące realizacji reform i inwestycji, tworząc w ten sposób impuls fiskalny finansowany przez Unię. Zgodnie z priorytetami europejskiego semestru na rzecz koordynacji polityki gospodarczej RRF przyczynia się do odbudowy gospodarczej i społecznej, pobudzając jednocześnie zrównoważone reformy i inwestycje, które promują w szczególności zieloną i cyfrową transformację oraz zwiększają odporność gospodarek państw członkowskich. Pomaga również wzmocnić finanse publiczne oraz pobudzić wzrost gospodarczy i tworzenie miejsc pracy w średnim i długim okresie, a także zwiększyć spójność terytorialną wewnątrz Unii i wspierać dalsze wdrażanie Europejskiego filaru praw socjalnych.

(3) Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2023/435 ([5]) („rozporządzenie w sprawie REPowerEU"), które zostało przyjęte w dniu 27 lutego 2023 r., ma na celu stopniowe redukowanie zależności Unii od importu paliw kopalnych z Rosji. Pomaga to osiągać bezpieczeństwo energetyczne i dywersyfikować dostawy energii w Unii przy jednoczesnym zwiększeniu wykorzystania odnawialnych źródeł energii, zdolności magazynowania energii oraz efektywności energetycznej. Włochy dodały do swojego krajowego planu odbudowy i zwiększania odporności nowy rozdział REPowerEU w celu finansowania kluczowych reform i inwestycji, które pomogą w osiągnięciu celów REPowerEU.

(4) W dniu 30 kwietnia 2021 r. Włochy przedłożyły Komisji swój krajowy plan odbudowy i zwiększania odporności, zgodnie z art. 18 ust. 1 rozporządzenia (UE) 2021/241. Na podstawie art. 19 tego rozporządzenia Komisja oceniła adekwatność, skuteczność, efektywność oraz spójność planu odbudowy i zwiększania odporności, zgodnie z wytycznymi dotyczącymi oceny określonymi w załączniku V. W dniu 13 lipca 2021 r. Rada przyjęła decyzję wykonawczą zatwierdzającą ocenę planu odbudowy i zwiększania odporności Włoch ([6]), którą to decyzję zmieniono dnia 8 grudnia 2023 r. zgodnie z art. 18 ust. 2 w celu zaktualizowania maksymalnego wkładu finansowego z tytułu bezzwrotnego wsparcia finansowego, a także w celu włączenia rozdziału REPowerEU ([7]). Uruchomienie transz jest uzależnione od przyjęcia przez Komisję decyzji – zgodnie z art. 24 ust. 5 – stwierdzającej, że Włochy osiągnęły w zadowalający sposób odpowiednie kamienie milowe i wartości docelowe określone w decyzji wykonawczej Rady. Osiągnięcie w zadowalający sposób wymaga, aby działania związane z uprzednio osiągniętymi kamieniami milowymi i wartościami docelowymi dotyczącymi tej samej reformy lub inwestycji nie zostały odwrócone.

(5) W dniu 21 stycznia 2025 r. Rada, na podstawie zalecenia Komisji, przyjęła zalecenie w sprawie zatwierdzenia krajowego średniookresowego planu budżetowo-strukturalnego Włoch ([8]). Plan, złożony zgodnie z art. 11 i art. 36 ust. 1 lit. a) rozporządzenia (UE) 2024/1263, obejmuje okres od 2025 r. do 2029 r. i przedstawia dostosowanie fiskalne rozłożone na siedem lat.

(6) W dniu 26 listopada 2024 r. Komisja przyjęła opinię w sprawie projektu planu budżetowego Włoch na 2025 r. W tym samym dniu, działając na podstawie rozporządzenia (UE) nr 1176/2011, Komisja przyjęła sprawozdanie przedkładane w ramach mechanizmu ostrzegania na 2025 r., w którym wskazała Włochy jako jedno z państw członkowskich, w przypadku których potrzebna będzie szczegółowa ocena sytuacji. Komisja przyjęła również zalecenie dotyczące zalecenia Rady w sprawie polityki gospodarczej w strefie euro oraz wniosek dotyczący wspólnego sprawozdania o zatrudnieniu 2025, w którym przeanalizowano wdrażanie wytycznych dotyczących zatrudnienia i zasad Europejskiego filaru praw socjalnych. Rada przyjęła zalecenie w sprawie polityki gospodarczej w strefie euro ([9]) w dniu 13 maja 2025 r., a wspólne sprawozdanie o zatrudnieniu – 10 marca 2025 r.

(7) W dniu 29 stycznia 2025 r. Komisja opublikowała Kompas konkurencyjności – strategiczne ramy mające na celu zwiększenie globalnej konkurencyjności UE w ciągu najbliższych pięciu lat. W dokumencie tym wskazano trzy wymogi transformacyjne dotyczące zrównoważonego wzrostu gospodarczego: (i) innowacje; (ii) dekarbonizację

([4]) Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/241 z dnia 12 lutego 2021 r. ustanawiające Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności (Dz.U. L 57 z 18.2.2021, s. 17, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj).

([5]) Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2023/435 z dnia 27 lutego 2023 r. w sprawie zmiany rozporządzenia (UE) 2021/241 w odniesieniu do rozdziałów REPowerEU w planach odbudowy i zwiększania odporności oraz zmiany rozporządzeń (UE) nr 1303/2013, (UE) 2021/1060 i (UE) 2021/1755 oraz dyrektywy 2003/87/WE (Dz.U. L 63 z 28.2.2023, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/435/oj).

([6]) Decyzja wykonawcza Rady z dnia 13 lipca 2021 r. w sprawie zatwierdzenia oceny planu odbudowy i zwiększania odporności Włoch (ST 10160/2021).

([7]) Decyzja wykonawcza Rady z dnia 8 grudnia 2023 r. zmieniająca decyzję wykonawczą z dnia 13 lipca 2021 r. w sprawie zatwierdzenia oceny planu odbudowy i zwiększania odporności Włoch (ST 16051/2023).

([8]) Zalecenie Rady z dnia 21 stycznia 2025 r. w sprawie zatwierdzenia krajowego średniookresowego planu budżetowo-strukturalnego Włoch (Dz.U. C, C/2025/651, 10.2.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/651/oj).

([9]) Zalecenie Rady z dnia 13 maja 2025 r. w sprawie polityki gospodarczej w strefie euro (Dz.U. C, C/2025/2782, 22.5.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/2782/oj).

i konkurencyjność oraz (iii) bezpieczeństwo. Aby zlikwidować lukę innowacyjną, UE dąży do wspierania innowacji przemysłowych, rozwoju przedsiębiorstw typu start-up za pomocą inicjatyw, takich jak unijna strategia na rzecz przedsiębiorstw typu start-up i scale-up oraz promowania wykorzystania zaawansowanych technologii, takich jak sztuczna inteligencja i informatyka kwantowa. Z myślą o bardziej zielonej gospodarce Komisja nakreśliła kompleksowy Plan działania na rzecz przystępnej cenowo energii oraz Pakt dla czystego przemysłu, dbając o to, aby przejście na czystą energię było racjonalne pod względem kosztów oraz sprzyjało konkurencyjności, zwłaszcza w sektorach energochłonnych, a także aby było motorem wzrostu. Aby ograniczyć nadmierne zależności i zwiększyć bezpieczeństwo, Unia dąży z determinacją do wzmocnienia globalnych partnerstw handlowych, dywersyfikacji łańcuchów dostaw oraz zapewnienia dostępu do surowców krytycznych i źródeł czystej energii. Priorytety te opierają się na horyzontalnych czynnikach sprzyjających, którymi są uproszczenie regulacyjne, pogłębienie jednolitego rynku, finansowanie konkurencyjności oraz unia oszczędności i inwestycji, promowanie umiejętności i wysokiej jakości miejsc pracy, a także lepsza koordynacja polityk UE. Kompas konkurencyjności został skoordynowany z europejskim semestrem i dzięki temu zapewniono spójność polityk gospodarczych państw członkowskich ze strategicznymi celami Komisji oraz jednolite podejście do zarządzania gospodarczego, wspierając tym samym zrównoważony wzrost, innowacje i odporność w całej Unii.

(8) W 2025 r. europejski semestr na rzecz koordynacji polityki gospodarczej nadal przebiega równolegle z wdrażaniem RRF. Pełne wdrożenie planów odbudowy i zwiększania odporności pozostaje nieodzowne do realizacji priorytetów politycznych w ramach europejskiego semestru, ponieważ plany te przyczyniają się do skutecznego sprostania wszystkim wyzwaniom (lub znacznej ich części) określonym w odpowiednich zaleceniach dla poszczególnych krajów wydanych w ostatnich latach. Te zalecenia dla poszczególnych krajów pozostają aktualne również w odniesieniu do oceny planów odbudowy i zwiększania odporności, które są zmieniane zgodnie z art. 21 rozporządzenia (UE) 2021/241.

(9) Zalecenia dla poszczególnych krajów na 2025 r. obejmują główne wyzwania w zakresie polityki gospodarczej, którym nie sprostano w wystarczający sposób poprzez działania ujęte w planach odbudowy i zwiększania odporności – z uwzględnieniem odpowiednich wyzwań wskazanych w zaleceniach dla poszczególnych krajów z lat 2019–2024.

(10) W dniu 4 czerwca 2025 r. Komisja opublikowała sprawozdanie krajowe na 2025 r. dotyczące Włoch. Oceniła w nim postępy Włoch we wdrażaniu stosownych zaleceń dla tego kraju oraz podsumowała realizację planu odbudowy i zwiększania odporności przez Włochy. Na podstawie tej analizy w sprawozdaniu krajowym wskazano najpilniejsze wyzwania, przed którymi stoją Włochy. Oceniono w nim również postępy Włoch we wdrażaniu Europejskiego filaru praw socjalnych oraz w realizacji głównych celów Unii na 2030 r. dotyczących zatrudnienia, umiejętności oraz ograniczania ubóstwa i wykluczenia społecznego, a także postępy w realizacji celów ONZ w zakresie zrównoważonego rozwoju.

(11) Komisja przeprowadziła szczegółową ocenę sytuacji dla Włoch na podstawie art. 5 rozporządzenia (UE) nr 1176/2011. Główne ustalenia z oceny podatności Włoch na zagrożenia makroekonomiczne, którą Komisja przeprowadziła do celów tego rozporządzenia, opublikowano w dniu 13 maja 2025 r. ([10]) W dniu 4 czerwca 2025 r. Komisja stwierdziła, że we Włoszech występują zakłócenia równowagi makroekonomicznej. W szczególności utrzymują się podatności na zagrożenia związane z wysokim długiem publicznym i słabym wzrostem wydajności, które mają znaczenie transgraniczne. W 2024 r. wskaźnik zadłużenia sektora instytucji rządowych i samorządowych utrzymał się powyżej poziomu sprzed pandemii i wzrósł, odwracając tendencję spadkową obserwowaną w okresie po 2020 r., mimo że deficyt uległ zmniejszeniu i osiągnięto nadwyżkę pierwotną, ponieważ wzrost nominalnego PKB znacznie spowolnił, a wartości rezydualne zmiany długu zwiększające poziom zadłużenia stały się znaczne ze względu na to, że nastąpił opóźniony wpływ ulg podatkowych na renowację budynków mieszkalnych z poprzednich lat na zaciąganie kredytów gotówkowych. Wskaźniki rynku pracy nadal się poprawiały. Włoskie banki znacznie poprawiły jakość aktywów i rentowność; ich ekspozycja na ryzyko związane z niewypłacalnością państwa oraz stan kredytów gwarantowanych przez państwo nieco się zmniejszyły, ale nadal pozostają znaczne. W niektórych obszarach polityki podjęto już działania mające na celu wyeliminowanie stwierdzonych podatności na zagrożenia, jednak nadal kluczowe znaczenie ma dalsza skuteczna realizacja reform i inwestycji, zwłaszcza tych przewidzianych w planie odbudowy i zwiększania odporności oraz średniookresowym planie budżetowo-strukturalnym, a także zachowanie ostrożnego kursu polityki fiskalnej. Pełna realizacja działań przewidzianych w średniookresowym planie budżetowo-strukturalnym Włoch ma kluczowe znaczenie dla zapewnienia, aby wysoki wskaźnik zadłużenia sektora instytucji rządowych i samorządowych nie wzrastał dalej w średnim okresie. W celu wsparcia stabilności finansów publicznych wdrożono szereg polityk, takich jak usprawnienie rocznego przeglądu wydatków, walka z uchylaniem się od opodatkowania, trwałe zmniejszenie klina podatkowego oraz przegląd wydatków podatkowych. Reformy przyczyniły się również do znacznego postępu w zakresie ram dotyczących niewypłacalności i rynku kredytów zagrożonych. Przyjęto ustawę ramową (*Scale-up Act*), aby wspierać rozwój kapitału wysokiego ryzyka i promować zaangażowanie inwestorów instytucjonalnych. Działania przewidziane w planie odbudowy i zwiększania odporności sprzyjają wzrostowi wydajności i dalszemu wykorzystaniu potencjału siły roboczej Włoch, co ułatwi zmniejszenie długu publicznego. Skuteczna realizacja tych działań ma zasadnicze znaczenie.

([10]) Komisja Europejska (2025), Szczegółowa ocena sytuacji w 2025 r. – Włochy, European Economy, Institutional Paper 310.

**Ocena rocznego sprawozdania z postępów**

(12) W dniu 21 stycznia 2025 r. Rada zaleciła Włochom następujące maksymalne stopy wzrostu wydatków netto: 1,3 % w 2025 r., 1,6 % w 2026 r., 1,9 % w 2027 r., 1,7 % w 2028 r. i 1,5 % w 2029 r., co odpowiada maksymalnym skumulowanym stopom wzrostu obliczonym w odniesieniu do 2023 r. wynoszącym - 0,7 % w 2025 r., 0,9 % w 2026 r., 2,8 % w 2027 r., 4,6 % w 2028 r. i 6,2 % w 2029 r. W latach 2025–2026 te maksymalne stopy wzrostu wydatków netto są spójne ze ścieżką korekty zgodnie z art. 3 ust. 4 rozporządzenia Rady (WE) nr 1467/97 ([11]), jak zaleciła Rada w dniu 21 stycznia 2025 r. w celu likwidacji nadmiernego deficytu ([12]). W dniu 30 kwietnia 2025 r. Włochy przedłożyły swoje roczne sprawozdanie z postępów ([13]) zawierające informacje na temat działań podjętych w odpowiedzi na zalecenie Rady z dnia 21 stycznia 2025 r. mające na celu likwidację nadmiernego deficytu, na temat realizacji pakietu reform i inwestycji stanowiących podstawę przedłużenia okresu dostosowawczego oraz na temat stanu realizacji reform i inwestycji ukierunkowanych na główne wyzwania zidentyfikowane w zaleceniach krajowych w ramach europejskiego semestru. Roczne sprawozdanie z postępów odzwierciedla również półroczną sprawozdawczość Włoch z postępów w realizacji planu odbudowy i zwiększania odporności, zgodnie z art. 27 rozporządzenia (UE) 2021/241.

(13) Rosyjska wojna napastnicza przeciwko Ukrainie i jej reperkusje stanowią dla Unii Europejskiej wyzwanie egzystencjalne. Komisja zaleciła uruchomienie, w skoordynowany sposób, krajowej klauzuli wyjścia przewidzianej w pakcie stabilności i wzrostu, aby wspierać wysiłki UE mające na celu osiągnięcie szybkiego i znaczącego wzrostu wydatków na obronę, i propozycja ta została pozytywnie przyjęta przez Radę Europejską w dniu 6 marca 2025 r.

(14) Według danych zweryfikowanych przez Eurostat ([14]) deficyt sektora instytucji rządowych i samorządowych Włoch, który w 2023 r. wynosił 7,2 % PKB, spadł do 3,4 % w 2024 r., a dług sektora instytucji rządowych i samorządowych wzrósł z poziomu 134,6 % PKB na koniec 2023 r. do 135,3 % na koniec 2024 r. Zgodnie z obliczeniami Komisji zmiany te odpowiadają stopie wzrostu wydatków netto równej - 2,2 % w 2024 r. W rocznym sprawozdaniu z postępów za 2025 r. Włochy również oszacowały wzrost wydatków netto w 2024 r. na - 2,1 %. Według szacunków Komisji kurs polityki fiskalnej ([15]), który uwzględnia zarówno wydatki finansowane ze środków krajowych, jak i z budżetu UE, był w 2024 r. restrykcyjny, na poziomie 3,2 % PKB.

(15) Zgodnie z rocznym sprawozdaniem z postępów scenariusz makroekonomiczny, na którym oparto prognozy budżetowe Włoch, przewiduje wzrost realnego PKB na poziomie 0,6 % w 2025 r. i 0,8 % w 2026 r. oraz inflację HICP na poziomie 2,1 % w 2025 r. i 1,9 % w 2026 r. Według prognozy Komisji z wiosny 2025 r. realny PKB wzrośnie o 0,7 % w 2025 r. i o 0,9 % w 2026 r., a inflacja HICP wyniesie 1,8 % w 2025 r. i 1,5 % w 2026 r.

(16) W rocznym sprawozdaniu z postępów przewiduje się spadek deficytu sektora instytucji rządowych i samorządowych do 3,3 % PKB w 2025 r., natomiast relacja długu sektora instytucji rządowych i samorządowych do PKB ma wzrosnąć do 136,6 % do końca 2025 r. Zmiany te odpowiadają wzrostowi wydatków netto o 1,3 % w 2025 r. W prognozie Komisji z wiosny 2025 r. przewiduje się deficyt sektora instytucji rządowych i samorządowych w wysokości 3,3 % PKB w 2025 r. Spadek deficytu w 2025 r. wynika głównie ze wzrostu nadwyżki pierwotnej (do 0,6 % PKB, z 0,4 % w 2024 r.) oraz z braku zmiany wydatków z tytułu odsetek wyrażonych jako procent PKB. Wzrost nadwyżki pierwotnej wynika w szczególności ze znacznego wzrostu dochodów, na który nadal pozytywnie wpływają wyniki rynku pracy, co z nadwyżką kompensuje trwałe cięcia klina podatkowego i wzrost wydatków kapitałowych. Według obliczeń Komisji zmiany te odpowiadają wzrostowi wydatków netto o 1,2 % w 2025 r. Na podstawie szacunków Komisji przewiduje się, że w 2025 r. kurs polityki fiskalnej, który obejmuje wydatki finansowane zarówno ze środków krajowych, jak i unijnych, będzie zasadniczo neutralny. Relacja długu sektora instytucji rządowych i samorządowych do PKB ma wzrosnąć do 136,7 % do końca 2025 r. Wzrost relacji długu do PKB w 2025 r. odzwierciedla głównie znaczne potrzeby w zakresie zaciągania pożyczek związane z opóźnionym wpływem na przepływ pieniężny ulg podatkowych na renowację budynków mieszkalnych, które wpłynęły na deficyt w poprzednich latach.

([11]) Rozporządzenie Rady (WE) nr 1467/97 z dnia 7 lipca 1997 r. w sprawie przyspieszenia i wyjaśnienia procedury nadmiernego deficytu (Dz.U. L 209 z 2.8.1997, s. 6).

([12]) Zalecenie Rady mające na celu likwidację nadmiernego deficytu budżetowego we Włoszech (ST 5035/25).

([13]) Roczne sprawozdania z postępów za 2025 r. są dostępne na stronie: https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-and-fiscal-governance/stability-and-growth-pact/preventive-arm/annual-progress-reports_en.

([14]) Eurostat-Euro Indicators [Wskaźniki dotyczące euro, Eurostat], 22.4.2025 r.

([15]) Kurs polityki fiskalnej jest zdefiniowany jako miara rocznej zmiany sytuacji budżetowej sektora instytucji rządowych i samorządowych. Służy on do oceny impulsu dla gospodarki wynikającego z polityk fiskalnych, zarówno tych finansowanych ze środków krajowych, jak i z budżetu UE. Miernikiem kursu polityki fiskalnej jest różnica między (i) potencjalnym wzrostem w perspektywie średnioterminowej a (ii) zmianą poziomu wydatków pierwotnych po skorygowaniu o działania dyskrecjonalne po stronie dochodów oraz z uwzględnieniem wydatków finansowanych z bezzwrotnego wsparcia (dotacji) w ramach Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności oraz innych funduszy unijnych.

(17) Według prognozy Komisji z wiosny 2025 r. wydatki sektora instytucji rządowych i samorządowych wynoszące 0,6 % PKB mają być finansowane w 2025 r. za pomocą bezzwrotnego wsparcia („dotacji") z Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności, podczas gdy w 2024 r. finansowane w ten sposób wydatki wynosiły 0,2 % PKB. Wydatki finansowane z bezzwrotnego wsparcia w ramach Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności umożliwiają wysokiej jakości inwestycje i reformy zwiększające wydajność bez wywierania bezpośredniego wpływu na wynik i dług sektora instytucji rządowych i samorządowych Włoch.

(18) Wydatki sektora instytucji rządowych i samorządowych na obronę we Włoszech wyniosły 1,4 % PKB w 2021 r. i 1,2 % PKB zarówno w 2022 r., jak i w 2023 r. ([16]) Według prognozy Komisji z wiosny 2025 r. wydatki na obronę mają wynieść 1,3 % PKB zarówno w 2024 r., jak i w 2025 r. Stanowi to wzrost o 0,1 punktu procentowego PKB w porównaniu z 2021 r.

(19) Według prognozy Komisji z wiosny 2025 r. wydatki netto Włoch mają wzrosnąć o 1,2 % w 2025 r. i spaść o 1,0 % łącznie w latach 2024 i 2025. Na podstawie prognozy Komisji z wiosny 2025 r. przewiduje się, że wzrost wydatków netto Włoch w 2025 r. będzie niższy od zalecanej maksymalnej stopy wzrostu ustalonej za pomocą ścieżki korygującej, zarówno w ujęciu rocznym, jak i łącznie w latach 2024–2025. W związku z tym procedura nadmiernego deficytu w odniesieniu do Włoch zostaje zawieszona.

(20) W rocznym sprawozdaniu z postępów przewiduje się spadek deficytu sektora instytucji rządowych i samorządowych do 2,8 % PKB w 2026 r., natomiast relacja długu sektora instytucji rządowych i samorządowych do PKB ma wzrosnąć do 137,6 % do końca 2026 r. W rocznym sprawozdaniu z postępów przewiduje się spadek deficytu sektora instytucji rządowych i samorządowych do 2,6 % PKB w 2027 r. Z kolei prognozowane jest, że relacja długu sektora instytucji rządowych i samorządowych do PKB zmaleje do 137,4 % w 2027 r. Przy uwzględnieniu środków z zakresu polityki znanych w dacie granicznej prognozy deficyt sektora instytucji rządowych i samorządowych w 2026 r. przewidziany w prognozie Komisji z wiosny 2025 r. ma wynieść 2,9 % PKB. Spadek deficytu sektora instytucji rządowych i samorządowych w 2026 r. odzwierciedla dalszy wzrost nadwyżki pierwotnej (do 1,1 % PKB), spowodowany głównie zmniejszeniem dotacji na inwestycje, częściowo kompensowanym marginalnym wzrostem wydatków z tytułu odsetek. Zmiany te odpowiadają wzrostowi wydatków netto o 1,5 % w 2026 r. Na podstawie szacunków Komisji przewiduje się, że w 2026 r. kurs polityki fiskalnej, który obejmuje wydatki finansowane zarówno ze środków krajowych, jak i unijnych, będzie zasadniczo neutralny. Prognozowana przez Komisję relacja długu sektora instytucji rządowych i samorządowych do PKB ma wzrosnąć do 138,2 % do końca 2026 r. Wzrost relacji długu do PKB w 2026 r. odzwierciedla głównie opóźniony wpływ na przepływ pieniężny ulg podatkowych na renowację budynków mieszkalnych.

(21) W zaleceniu w sprawie zatwierdzenia planu średniookresowego Włoch określono zestaw reform i inwestycji stanowiących podstawę przedłużenia okresu dostosowawczego oraz harmonogram ich realizacji. Obejmują one istniejące i zintensyfikowane środki przewidziane w planie odbudowy i zwiększania odporności, a także dodatkowe reformy i inwestycje w obszarach wymiaru sprawiedliwości w sprawach cywilnych, opodatkowania, w tym przestrzegania przepisów podatkowych i uchylania się od opodatkowania, otoczenia działalności gospodarczej, administracji publicznej, opieki nad dziećmi i efektywności wydatków publicznych oraz racjonalizacji przedsiębiorstw państwowych. Biorąc pod uwagę informacje przedstawione przez Włochy w rocznym sprawozdaniu z postępów, Komisja stwierdza, że reformy i inwestycje stanowiące podstawę przedłużenia, które miały nastąpić do dnia 30 kwietnia, zostały wdrożone lub są obecnie poddawane ocenie w kontekście wniosku o płatność z RRF.

**Główne wyzwania polityczne**

(22) Włoskie społeczeństwo należy do najstarszych wśród państw członkowskich, ma też jeden z najniższych współczynników urodzeń i wyższy niż przeciętnie wiek kobiet w chwili urodzenia pierwszego dziecka. Saldo migracji pozostaje dodatnie, ale nie kompensuje już niskiego współczynnika urodzeń. W rezultacie liczba ludności w wieku produkcyjnym nadal maleje, co ogranicza wzrost potencjalny. Do przeciwdziałania skutkom niżu demograficznego można by wykorzystać właściwie zarządzane legalne drogi migracji, zwłaszcza w perspektywie krótko- i średnioterminowej. Oczekuje się, że w nadchodzących latach znaczna presja fiskalna będzie miała negatywny wpływ na finanse publiczne, w tym na rosnące koszty związane ze zmianami demograficznymi. W szczególności wydatki publiczne we Włoszech są wyraźnie ukierunkowane na ochronę socjalną (w 2024 r. 20,3 % PKB i 43,6 % wydatków pierwotnych), co jest trudne do utrzymania w obliczu presji demograficznej. Ponadto wydatki na świadczenia emerytalne we Włoszech należą do najwyższych w UE, co sprawia, że ograniczenie wydatków publicznych jest jeszcze trudniejsze. Chociaż pełne wdrożenie reformy emerytalnej z 2011 r. będzie stopniowo zmniejszało to obciążenie, oczekuje się, że w średnim okresie będzie ono nadal rosnąć ze względu na tendencje demograficzne i skutki systemów wczesnych emerytur. Konieczne są wspólne wysiłki na rzecz poprawy efektywności i skuteczności wydatków publicznych w oparciu o działania planowane przez Włochy w ich średniookresowym planie budżetowo-strukturalnym.

([16]) Eurostat, wydatki sektora instytucji rządowych i samorządowych według klasyfikacji funkcji sektora instytucji rządowych i samorządowych (COFOG). Ze względu na różnice metodyczne między definicjami stosowanymi przez COFOG i NATO wydatki oparte na definicji COFOG mogą różnić się od wydatków opartych na definicji NATO.

(23) Dochody podatkowe Włoch w stosunku do PKB są stosunkowo wysokie w porównaniu z państwami członkowskimi o porównywalnych gospodarkach, przy czym największy wkład wnosi opodatkowanie pracy. Pomimo przyjętych działań klin podatkowy utrzymuje się znacznie powyżej średniej unijnej. Programy specjalne i szeroki zakres wydatków podatkowych, w tym na podatek od wartości dodanej, sprawiają, że system podatkowy jest bardzo złożony i osłabia podstawę opodatkowania, co prowadzi do znacznej utraty dochodów. Przesunięcie obecnego wysokiego opodatkowania pracy na inne, niedostatecznie wykorzystywane źródła dochodów, które są mniej szkodliwe dla wzrostu gospodarczego, pomogłoby zwiększyć potencjał gospodarczy Włoch. Ponadto podatki od energii nie służą zachęcaniu do przechodzenia na czyste technologie. Co więcej, uchylanie się od opodatkowania utrzymuje się na wysokim poziomie, chociaż ambitne środki zaradcze zastosowane w ostatnich latach, m.in. w ramach planu odbudowy i zwiększania odporności, przynoszą efekty. Jednocześnie niedawne działania podobne do amnestii podatkowych mogą przynieść efekty odwrotne do zamierzonych pod względem przestrzegania przepisów prawa podatkowego, podczas gdy system, w ramach którego administracja i małe przedsiębiorstwa zawierają wstępne porozumienia w sprawie zobowiązań podatkowych wymaga ścisłego monitorowania. Wartości katastralne nadal nie są zgodne z obecnymi wartościami rynkowymi, ponieważ nie zostały jeszcze w pełni i kompleksowo zaktualizowane. W średniookresowym planie budżetowo-strukturalnym częściowo odniesiono się do tej kwestii, przewidując aktualizację rejestrów katastralnych niektórych nieruchomości jako pierwszy krok w ramach szerszej reformy polityk związanych z mieszkalnictwem.

(24) Zgodnie z art. 19 ust. 3 lit. b) rozporządzenia (UE) 2021/241 i kryterium 2.2 określonym w załączniku V do tego rozporządzenia plan odbudowy i zwiększania odporności zawiera obszerny zestaw wzajemnie wzmacniających się reform i inwestycji, które mają zostać wdrożone do 2026 r. Spodziewane jest, że przyczynią się one do skutecznego sprostania wszystkim wyzwaniom wskazanym w odpowiednich zaleceniach dla poszczególnych krajów lub znacznej części tych wyzwań. Ze względu na te napięte ramy czasowe dokończenie skutecznej realizacji planu odbudowy i zwiększania odporności jest nieodzowne dla zwiększenia długoterminowej konkurencyjności Włoch dzięki zielonej i cyfrowej transformacji, przy jednoczesnym zapewnieniu sprawiedliwości społecznej. W komunikacie Komisji pt. „NextGenerationEU – droga do 2026 r." przyjętym dnia 4 czerwca 2025 r. sprecyzowano harmonogram mający zastosowanie w kontekście zakończenia funkcjonowania Instrumentu i – aby zmaksymalizować wdrażanie do dnia 31 sierpnia 2026 r. – przedstawiono wskazówki dla państw członkowskich, m.in. co do możliwości dalszego usprawniania krajowych RRP, określono warianty do rozważenia przy zmianach tych planów oraz podkreślono, jak ważne jest, by starannie wspólnie zaplanować z wyprzedzeniem przedłożenie ostatnich wniosków o płatność w 2026 r. Włochy poczyniły już postępy w realizacji reform i inwestycji przewidzianych w ich planie odbudowy i zwiększania odporności, przy czym 63 % alokacji już wypłacono. Aby móc zrealizować do sierpnia 2026 r. zobowiązania przewidziane w planie odbudowy i zwiększania odporności, Włochy muszą przyspieszyć realizację reform i inwestycji, stawiając czoła istniejącym wyzwaniom. Włochy skorzystałyby na wzmocnieniu zdolności administracyjnych, w szczególności na szczeblu lokalnym, oraz na wykrywaniu potencjalnych opóźnień i reagowaniu na nie w odpowiednim czasie. Systematyczne angażowanie władz lokalnych i regionalnych, partnerów społecznych, społeczeństwa obywatelskiego i innych odpowiednich zainteresowanych stron pozostaje nieodzowne do zapewnienia szerokiego poczucia odpowiedzialności za pomyślną realizację planu odbudowy i zwiększania odporności.

(25) We Włoszech przyspieszyło wdrażanie programów polityki spójności, które obejmują wsparcie z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji (FST) i Europejskiego Funduszu Społecznego Plus (EFS+). Ważne jest kontynuowanie wysiłków, aby zapewnić szybkie wdrożenie tych programów i zarazem zmaksymalizować ich skutki w praktyce. Włochy podejmują już działania w ramach swoich programów polityki spójności, aby pobudzać konkurencyjność i wzrost przy jednoczesnym zwiększaniu spójności społecznej. Jednocześnie Włochy nadal stoją w obliczu wyzwań, w tym związanych ze zwiększaniem konkurencyjności w kontekście transformacji przemysłowej, przyspieszeniem transformacji energetycznej, zwiększeniem odporności wodnej, zwłaszcza w regionach południowych, i mieszkalnictwem, zwłaszcza w miastach metropolitalnych i miastach o dużej liczbie turystów i studentów. Ponadto kraj ten stoi w obliczu wyzwań związanych z podnoszeniem umiejętności siły roboczej w celu zaspokojenia zmieniających się potrzeb przedsiębiorstw, w tym zwiększeniem uczestnictwa w edukacji dorosłych i wspieraniem integracji na rynku pracy grup niedostatecznie reprezentowanych, takich jak kobiety, młodzież i osoby ze środowisk migracyjnych. Zgodnie z art. 18 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 ([17]) w ramach przeglądu śródokresowego programów polityki spójności Włochy są zobowiązane do dokonania przeglądu poszczególnych programów, biorąc pod uwagę m.in. wyzwania wskazane w zaleceniach krajowych z 2024 r. We wnioskach Komisji przyjętych w dniu 1 kwietnia 2025 r. ([18]) przedłużono – w odniesieniu do każdego programu – termin przedłożenia oceny wyników przeglądu śródokresowego na okres po dniu 31 marca 2025 r. Zapewniono w nich także mechanizmy elastyczności, aby pomóc przyspieszyć wdrażanie programów i zachęcić państwa członkowskie do przeznaczania zasobów polityki spójności na pięć strategicznych obszarów priorytetowych dla Unii, którymi są

([17]) Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej (Dz.U. L 231 z 30.6.2021, s. 159).

([18]) Wniosek dotyczący rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady zmieniającego rozporządzenia (UE) 2021/1058 i (UE) 2021/1056 w odniesieniu do środków szczególnych mających na celu sprostanie strategicznym wyzwaniom w kontekście przeglądu śródokresowego – COM(2025) 123 final.

konkurencyjność w dziedzinie technologii strategicznych, obronność, mieszkalnictwo, odporność wodna i transformacja energetyczna, a także na inwestycje w umiejętności w sektorach priorytetowych, przy czym programy EFS+ powinny nadal koncentrować się na osobach znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji.

(26) Platforma na rzecz Technologii Strategicznych dla Europy (STEP) zapewnia możliwość inwestowania w kluczowe priorytety strategiczne UE przez zwiększanie konkurencyjności UE. Środki ze STEP są przekazywane za pośrednictwem 11 istniejących funduszy UE. Państwa członkowskie też mogą przyczyniać się do programu InvestEU, wspierając inwestycje w obszarach priorytetowych. Włochy mogą optymalnie wykorzystać te inicjatywy, aby wspierać rozwój lub tworzenie technologii krytycznych, w tym czystych i zasobooszczędnych technologii.

(27) Oprócz wyzwań gospodarczych i społecznych uwzględnionych w planie odbudowy i zwiększania odporności oraz w ramach innych funduszy UE Włochy powinny skutecznie sprostać pozostałym wyzwaniom, które dotyczą badań naukowych i innowacji, energii, przystosowania się do zmiany klimatu, polityki przemysłowej i konkurencji, rynku pracy, kształcenia i szkolenia, a także wymiaru sprawiedliwości i administracji publicznej.

(28) Pomimo inwestycji w ramach planu odbudowy i zwiększania odporności oraz średniookresowego planu budżetowo-strukturalnego potencjał Włoch w zakresie innowacji i wzrostu hamują ograniczone inwestycje w badania naukowe i rozwój zarówno ze strony sektora prywatnego, jak i publicznego. W 2023 r. wydatki przedsiębiorstw na badania naukowe i rozwój wyniosły zaledwie 0,76 % PKB, czyli znacznie poniżej średniej unijnej wynoszącej 1,49 %. Włoskie ramy zachęt do badań naukowych i rozwoju są mniej kompleksowe i korzystne niż ramy zachęt u partnerów z UE, a bardziej strategiczna alokacja istniejących zasobów na innowacje i współpracę publiczno-prywatną miałaby na te ramy pozytywny wpływ. Plan odbudowy i zwiększania odporności obejmuje szereg inicjatyw służących wspieraniu współpracy między przedsiębiorstwami a środowiskiem akademickim, dla której korzystne byłyby jednak mniejsze rozdrobnienie oraz spójne zarządzanie na szczeblu krajowym. Zamówienia publiczne na innowacje ([19]) mogą również odgrywać ważną rolę w pobudzaniu popytu na innowacje. Aby były one skuteczne, konieczny byłby krajowy plan działania służący wsparciu szerszego wykorzystania tego narzędzia, w tym w stosownych przypadkach wiążące cele w zakresie wydatków. Zdolności innowacyjne Włoch są ograniczone przez czynniki strukturalne, w szczególności wielkość przedsiębiorstw. Małe przedsiębiorstwa (zatrudniające mniej niż 20 pracowników) generują 32,5 % całkowitego obrotu (średnia unijna wynosi 22,9 %), podczas gdy duże przedsiębiorstwa (zatrudniające 250 lub więcej pracowników) – które mają większe korzyści skali, większe inwestycje w badania naukowe i rozwój oraz łatwiejszy dostęp do finansowania – stanowią jedynie 37,5 % (średnia unijna wynosi 51,1 %). Promowanie zwiększania skali działalności przedsiębiorstw typu start-up i łączenia małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP) przyczyniłoby się do zwiększenia inwestycji w badania naukowe i innowacje i do poprawy wydajności. Należy dalej rozwijać włoskie rynki kapitałowe, aby zwiększyć liczbę nowych notowań na głównym rynku walutowym.

Zapewniłoby to przedsiębiorstwom krajowym większe możliwości konsolidacji i dostęp do ponadprzeciętnego bogactwa włoskich gospodarstw domowych. Dostęp do finansowania pozabankowego jest ograniczony dla innowacyjnych przedsiębiorstw, ponieważ krajowy rynek kapitału wysokiego ryzyka i kapitału wzrostu jest nadal słabo rozwinięty, choć wykazuje tendencję wzrostową. Działania przewidziane w planie odbudowy i zwiększania odporności zapewniające dodatkowe wsparcie publiczne na rzecz kapitału wysokiego ryzyka, a także opracowanie ram przyciągania inwestorów instytucjonalnych stanowią pierwszy krok w kierunku przezwyciężenia takich ograniczeń. Niemniej jednak stosunkowo słabiej rozwinięte rynki kapitałowe ograniczają możliwości wyjścia inwestorów na niepublicznym rynku kapitałowym i inwestorów kapitału wysokiego ryzyka, uwydatniając brak źródeł finansowania innowacji, które jest jednym z kluczowych elementów poprawy konkurencyjności. Promowanie dostępu innowacyjnych przedsiębiorstw do finansowania pozabankowego wymaga dalszych działań mających na celu wspieranie pierwszych ofert publicznych (IPO) oraz rozwój dynamicznego ekosystemu kapitału wysokiego ryzyka i kapitału wzrostu. Obejmuje to stymulowanie udziału krajowych inwestorów instytucjonalnych i dużych przedsiębiorstw zarówno na notowanych, jak i nienotowanych rynkach akcji. Ponadto włoski system badawczy i uniwersytecki ma zasadnicze znaczenie dla innowacji, ale stoi w obliczu poważnych wyzwań. Finansowanie szkolnictwa pomaturalnego i wyższego wzrosło w ostatnich dwóch latach, jeśli uwzględnić również ogromne zasoby przeznaczone na działania w zakresie infrastruktury. W ostatnich latach krajowe zaproszenia do składania wniosków ogłaszane były w sposób bardziej regularny. Problemem powszechnego stosowania krótkoterminowych i zawieranych na czas określony umów dla naukowców, w połączeniu z powolnym i niepewnym rozwojem ich kariery, zajęto się w ramach szeregu realizowanych obecnie reform strukturalnych, które mają pomóc zarówno w przyciąganiu, jak i zatrzymywaniu utalentowanych naukowców. Ponadto ograniczone zachęty dla uniwersytetów i naukowców do komercjalizacji badań naukowych hamują osiąganie wyników w zakresie innowacji. Biura transferu technologii, pomimo obserwowanej poprawy, nadal działają na stosunkowo małą skalę i nie dysponują odpowiednimi zasobami ludzkimi ani finansowymi, aby wspierać przekładanie wyników badań naukowych na nowe możliwości rynkowe. Ich synergia z inwestorami kapitału wysokiego ryzyka również mogłaby być lepsza.

([19]) Zgodnie z wytycznymi Komisji C(2018) 3051 „innowacyjne zamówienia publiczne" oznaczają wszelkie zamówienia posiadające co najmniej jedną z poniższych właściwości: zakup procesu opracowywania innowacyjnych rozwiązań – usługi badawcze i rozwojowe – wraz z (częściowymi) rezultatami; zakup rezultatów stosowania innowacyjnych rozwiązań opracowanych przez inne podmioty. Zamówienia publiczne na innowacje obejmują zatem zarówno zamówienia na badania i rozwój, zamówienia publiczne na innowacyjne rozwiązania, jak i zamówienia publiczne, w ramach których dokonuje się nabycia połączenia zarówno badań i rozwoju, jak i wynikających z nich innowacyjnych rozwiązań.

(29) Włochy skorzystałyby na krajowej strategii przemysłowej mającej na celu kierowanie przydziałem zasobów publicznych, wspieranie technologii strategicznych i promowanie rozwoju Południa. Chociaż przyjęcie zielonej księgi i planu strategicznego na rzecz specjalnej strefy ekonomicznej przyczyniło się do wznowienia debaty publicznej na temat rozwoju przemysłu, przyjęcie wielu planów przemysłowych o różnych strukturach zarządzania, brak koordynacji i istnienie ponad 2 000 środków zachęcających nie sprzyjają wypracowaniu jasnej krajowej strategii wzrostu. W istniejących ramach identyfikacja sektorów strategicznych nie uwzględnia nowych tendencji i technologii przemysłowych, a brak wymiaru terytorialnego ogranicza strategię rozwoju kluczowych okręgów przemysłowych. Jest to szczególnie istotne w kontekście malejącej krajowej produkcji przemysłowej i znacznych dysproporcji regionalnych, a Południe pozostaje w tyle pod względem innowacji i konkurencyjności. Strategia przemysłowa zyskałaby na lepszej koordynacji z planowaniem inwestycji infrastrukturalnych, natomiast środki z zakresu polityki promujące szkolenia i aktywną politykę rynku pracy powinny zostać włączone do szerszej krajowej wizji przemysłowej, m.in. poprzez skoordynowanie inwestycji publicznych realizowanych w strategicznych sektorach.

(30) W ramach zobowiązań podjętych na podstawie planu odbudowy i zwiększania odporności oraz krajowego średniookresowego planu budżetowo-strukturalnego Włochy wdrażają ambitną reformę administracji publicznej, która to reforma ma zmodernizować zarządzanie zasobami ludzkimi, poprawić świadczenie usług i wzmocnić zdolności administracyjne na szczeblu centralnym i niższym niż krajowy. Kluczowe aspekty tej reformy i zobowiązań na podstawie krajowego średniookresowego planu budżetowo-strukturalnego obejmują: (i) wprowadzenie i wzmocnienie zintegrowanego planu działań i organizacji (PIAO), który zapewnia pełen obraz poziomów zatrudnienia, umiejętności i potrzeb w zakresie zdolności w każdej administracji; (ii) scentralizowany cyfrowy portal rekrutacji oparty na znormalizowanych profilach zawodowych (inPA); (iii) krajową platformę szkolenia i zmiany kwalifikacji urzędników publicznych (Syllabus); oraz (iv) uruchomienie nowej platformy cyfrowej (Minerva), umożliwiającej interoperacyjność. Opracowanie opartego na danych podejścia do planowania dotyczącego siły roboczej, z wykorzystaniem integracji tych narzędzi poprawiłoby skuteczność włoskiej administracji publicznej. Umożliwiłoby to administracjom, zwłaszcza na szczeblu lokalnym, określenie konkretnych braków w zakresie zdolności i podjęcie odpowiednich działań, zarówno poprzez rekrutację, jak i ukierunkowane szkolenia. Podejście to mogłoby pomóc administracjom centralnym w opracowaniu środków wsparcia, które byłyby lepiej dostosowane do potrzeb poszczególnych administracji, wzmocnić koordynację i zwiększyć skuteczność świadczenia usług publicznych.

(31) W ramach zobowiązań podjętych na podstawie planu odbudowy i zwiększania odporności oraz krajowego średniookresowego planu budżetowo-strukturalnego Włochy wdrażają szeroko zakrojoną reformę systemu wymiaru sprawiedliwości, której celem jest zmniejszenie zaległości i skracanie czasu przeznaczonego na rozpatrzenie spraw w postępowaniach cywilnych i karnych. Utworzenie biur sądowych, które zapewniają sędziom wsparcie organizacyjne i prawne, a także cyfryzacja procesów, przyczyniły się do poprawy efektywności sądów. Nadal istnieją jednak pewne problemy. Chociaż czas rozpatrywania spraw cywilnych i handlowych w sądach pierwszej instancji jest coraz krótszy od 2020 r., pozostaje on jednym z najdłuższych w UE. Zgodnie ze zobowiązaniami podjętymi na podstawie krajowego średniookresowego planu budżetowo-strukturalnego instytucjonalizacja i wzmocnienie biur sądowych oraz wprowadzenie strukturalnych i opartych na wynikach zachęt dla sądów przyczyniłoby się do dalszego zwiększenia efektywności systemu.

(32) Lepsze warunki ramowe konkurencji umożliwiłyby bardziej efektywną alokację zasobów i doprowadziłyby do wzrostu konkurencyjności i wydajności. Większa konkurencja i lepsze regulacje sektorowe przyniosłyby też korzyści konsumentom. W ramach planu odbudowy i zwiększania odporności Włochy poczyniły znaczne postępy w niektórych ważnych sektorach, w tym w sektorze energii, transportu i ekosystemu przedsiębiorstw typu start-up, a także poprzez modernizację krajowych regulacji w dziedzinie kontroli koncentracji. Reforma lokalnych usług publicznych w ramach planu odbudowy i zwiększania odporności sprawiła, że udzielanie zamówień stało się bardziej konkurencyjne, ale konieczne są dalsze wysiłki, aby zwiększyć monitorowanie zarządzania usługami i zapewnić świadczenie wysokiej jakości usług wszystkim użytkownikom. Dalsze inicjatywy ustawodawcze są również uzasadnione ze względu na: (i) handel detaliczny, w szczególności w odniesieniu do zasad otwierania sklepów i prowadzenia promocji sprzedaży; (ii) zawody regulowane, w szczególności w celu usunięcia nieproporcjonalnych ograniczeń; oraz (iii) sektor kolejowy, w którym zamówienia regionalne i międzymiastowe muszą być udzielane w trybie konkursowym. Ponadto w wielu innych sektorach, w tym w sektorze opieki zdrowotnej i produktów farmaceutycznych, transportu nielinearnego i usług portowych, utrzymują się znaczne bariery. W szczególności należy promować konkurencję w takich dziedzinach, jak: (i) zamówienia na produkty farmaceutyczne (zwłaszcza na produkty biopodobne); (ii) akredytacja (*accreditamento*) przedsiębiorstw prywatnych do publicznego systemu opieki zdrowotnej; (iii) świadczenie usług transportu nielinearnego na szczeblu lokalnym; (iv) przetargi na koncesje portowe; oraz (v) monitorowanie i promowanie niezależności finansowej i odpowiedzialności władz portowych.

(33) Włochy nadal napotykają przeszkody strukturalne utrudniające przyspieszenie elektryfikacji swojego systemu energetycznego i zwiększenie udziału energii ze źródeł odnawialnych w produkcji energii elektrycznej, pomimo znacznego potencjału w zakresie energii słonecznej i wiatrowej. Główną barierą pozostaje złożoność i rozdrobnienie procedur wydawania pozwoleń, które to procedury opóźniają realizację projektów i osłabiają zaufanie inwestorów. Ponadto stosunek cen energii elektrycznej do gazu należy do najwyższych w UE. Reformy wspierane w ramach planu odbudowy i zwiększania odporności rozpoczęto w celu wyeliminowania administracyjnych wąskich gardeł w procedurach wydawania pozwoleń na energię ze źródeł odnawialnych, przy czym konieczne jest dalsze

uproszczenie i konsolidacja przepisów dotyczących wydawania pozwoleń, aby przyspieszyć wdrażanie. Jednocześnie integracja większego udziału odnawialnych źródeł energii o zmiennej wydajności wymaga skoordynowanych inwestycji w infrastrukturę sieci elektroenergetycznej, w szczególności w celu zwiększenia elastyczności systemu dzięki technologiom opartym na paliwach niekopalnych, takim jak mechanizmy magazynowania energii i reagowania na zapotrzebowanie (np. taryfy strefowe, dynamiczne systemy ustalania cen, inteligentne systemy opomiarowania oraz udział koncentratorów i odbiorców przemysłowych w rynkach bilansujących). Transgraniczne połączenia wzajemne są również słabo rozwinięte w niektórych częściach sieci, co ogranicza zdolność Włoch do korzystania z bilansowania w ramach regionu i konwergencji cen. Wzmocnienie odporności sieci i wzajemnych połączeń pomogłoby osiągnąć cele w zakresie dekarbonizacji poprzez zapewnienie większej ilości odnawialnej energii elektrycznej w sektorach objętych rozporządzeniem w sprawie wspólnego wysiłku redukcyjnego – w szczególności w sektorze transportu i sektorze budowlanym – co przyczyniłoby się do wyeliminowania luki w stosunku do celu określonego w rozporządzeniu ESR. Pomogłoby to również ustabilizować ceny energii i ograniczyć ekstrema związane z wytwarzaniem gazu na niestabilnym rynku.

(34) Wysokie narażenie Włoch na zagrożenia klimatyczne, w szczególności na zagrożenia hydrogeologiczne, ma negatywny wpływ na gospodarkę, zwłaszcza na MŚP. Niemniej jednak zarządzanie polityką przystosowywania się do zmiany klimatu jest podzielone między kilka organów i podmiotów, zarówno na szczeblu centralnym, jak i lokalnym, a potencjał rozwiązań opartych na zasobach przyrody nie jest w pełni wykorzystywany. Ponadto dewastacja i degradacja gleby wymagają działań na rzecz poprawy odporności gleby w celu zmniejszenia ryzyka hydrogeologicznego i skutków susz. Co więcej, podczas gdy ochrona ubezpieczeniowa w przypadku zdarzeń związanych z klimatem wciąż się rozwija, wprowadzono obowiązkowe ubezpieczenia dla przedsiębiorstw, które weszły w życie w marcu 2025 r. i zostaną w pełni wdrożone do końca roku. Straty spowodowane takimi zdarzeniami nadal uwypuklają dużą lukę w ubezpieczeniach w zakresie klimatu, która wymaga wzmocnienia istniejących ram. Włochy osiągają wyniki powyżej średniej unijnej pod względem gospodarki o obiegu zamkniętym. Jednak braki infrastruktury w zakresie gospodarki wodnej i gospodarowania odpadami, zwłaszcza w regionach południowych, pociągają za sobą poważne skutki dla środowiska, które dla gospodarki wiążą się ze znacznymi kosztami i utratą przychodów.

(35) Segmentacja rynku pracy i słabości w zakresie jakości pracy nadal stanowią poważne wyzwania we Włoszech, przy czym coraz rzadziej, ale wciąż stosunkowo często występują nietypowe umowy o pracę i umowy o pracę na czas określony, zwłaszcza wśród kobiet, osób młodych i migrantów. Strukturalnie niski wzrost wydajności pracy ogranicza wzrost płac. W ciągu ostatnich dziesięciu lat, gdy wydajność pracy utrzymywała się na stałym poziomie, płace nominalne wzrosły w mniejszym stopniu niż inflacja; w efekcie płace realne spadły. Wzmocnienie zdolności do prowadzenia rokowań zbiorowych mogłoby pomóc we wspieraniu elastycznego i trwałego wzrostu płac, który odzwierciedla wydajność przedsiębiorstw i warunki lokalne. W 2024 r. odsetek pracowników zagrożonych ubóstwem był wyższy od średniej unijnej, w tym w przypadku pracowników zatrudnionych w pełnym, jak i niepełnym wymiarze czasu pracy. Wraz z niskimi płacami do ubóstwa pracujących przyczynia się również powszechne stosowanie nietypowych umów o pracę poprzez zmniejszenie liczby przepracowanych godzin. Liczba umów na czas nieokreślony we Włoszech rośnie, ale odsetek pracowników zatrudnionych na czas określony – choć zmniejszył się z 15,7 % w 2023 r. do 14,4 % w 2024 r. – pozostaje jednym z najwyższych w UE, a przechodzenie z pracy tymczasowej do pracy stałej jest znacznie poniżej średniej unijnej. Pracownicy zatrudnieni w niepełnym wymiarze czasu pracy i pracownicy zatrudnieni na czas określony są bardziej zagrożeni ubóstwem, niż to jest w przypadku średniej unijnej oraz pełnoetatowych pracowników zatrudnionych na czas nieokreślony we Włoszech. Ponad 50 % umów o pracę w niepełnym wymiarze czasu pracy i 10 % umów o pracę na czas określony miało charakter wymuszony, co wskazuje na potencjał w zakresie zwiększenia zarobków poprzez stabilne umowy i większą intensywność pracy. Wśród osób zatrudnionych odsetek osób pracujących na własny rachunek niezatrudniających pracowników, mimo że spada, jest również wysoki w porównaniu ze średnią unijną. W ujęciu łącznym niskie płace i powszechne niestandardowe formy zatrudnienia zniechęcają do uczestnictwa w rynku pracy, zmniejszają atrakcyjność i jakość miejsc pracy oraz skłaniają wielu młodych absolwentów do emigracji w poszukiwaniu lepszych perspektyw zawodowych i płacowych za granicą. Ponadto współczynnik aktywności zawodowej kobiet we Włoszech utrzymuje się na niskim poziomie.

Różnica między wskaźnikami zatrudnienia kobiet i mężczyzn jest jedną z największych w UE i wynosi 19,4 punktu procentowego, a w ciągu ostatnich dziesięciu lat nie odnotowano żadnych oznak poprawy. Na Południu różnica ta sięga 28 punktów procentowych. Odzwierciedla to również poważne niedobory w świadczeniu usług opieki nad dziećmi i osobami starszymi, przy czym te ostatnie mają szczególne znaczenie ze względu na starzenie się społeczeństwa. Sprostanie tym wyzwaniom przyczyniłoby się także do wsparcia pozytywnej konwergencji społecznej zgodnie z analizą dotyczącą poszczególnych państw, przeprowadzoną na drugim etapie przez służby Komisji zgodnie z ramami konwergencji społecznej ([20]). Konieczne są dalsze wysiłki na rzecz rozszerzania oferty przystępnych cenowo usług wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem oraz opieki długoterminowej, w oparciu o inwestycje i reformy przeprowadzone w ramach RRF i podjęte w ramach krajowego średniookresowego planu budżetowo-strukturalnego zobowiązanie ukierunkowane na regiony o niskim zasięgu w celu zmniejszenia dysproporcji regionalnych i zwiększenia przystępności cenowej opieki nad dzieckiem.

(36) Niedawne reformy przyjęte w ramach RRF mogą zmniejszyć wyzwania związane z pracą nierejestrowaną. Jednak skala problemu, zwłaszcza w niektórych sektorach, wymaga dalszych działań. Poprawa terminowego tworzenia szczegółowych danych na temat pracy nierejestrowanej pomogłaby lepiej ukierunkować kontrole, a także lepiej

([20]) SWD(2025) 95 – Analiza dotycząca poszczególnych państw, przeprowadzona na drugim etapie zgodnie z ramami konwergencji społecznej, 2025.

kształtować realizowaną politykę. Ponadto w oparciu o środki wdrażane w ramach planu odbudowy i zwiększania odporności sektory takie jak rolnictwo i praca w gospodarstwie domowym należy ukierunkować za pomocą specjalnych interwencji, na przykład poprzez wzmocnienie działań w zakresie egzekwowania prawa i ograniczenie zachęt do polegania na nieuregulowanym zatrudnieniu. Ponadto ścisłe monitorowanie niedawno wdrożonych działań, zwłaszcza w odniesieniu do najbardziej dotkniętych sektorów, ma kluczowe znaczenie dla zapewnienia ich skuteczności i strukturalnego rozwiązania tego utrzymującego się wyzwania.

(37) Dalsze inwestycje w systemy kształcenia i szkolenia oraz ich reformy strukturalne nadal mają kluczowe znaczenie dla rozwiązania problemu stagnacji wydajności i niedoboru kwalifikacji. Wyniki badania PISA OECD z 2022 r. wskazują na niższy od średniej unijnej poziom wyników w zakresie umiejętności podstawowych, przy czym ogólne wyniki w odniesieniu do czytania poprawiają się, w odniesieniu do nauk przyrodniczych utrzymują się na stabilnym poziomie, a w odniesieniu do matematyki pogarszają się. Słabsze wyniki są szczególnie widoczne wśród uczniów znajdujących się w niekorzystnej sytuacji oraz studentów uczestniczących w kształceniu i szkoleniu zawodowym, co pogłębia nierówności społeczne. Aby wyposażyć uczniów w odpowiednie kompetencje podstawowe, konieczne są ukierunkowane działania. Obejmują one zachęcanie doświadczonych nauczycieli do pracy w szkołach znajdujących się w niekorzystnej sytuacji, rozszerzanie kształcenia w pełnym wymiarze godzin (*tempo pieno*) oraz poszerzanie zasięgu inicjatyw, takich jak program szkół letnich „Piano Estate". Ponadto promowanie innowacyjnych metod nauczania koncentrujących się na naukach przyrodniczych, technologii, inżynierii i matematyce (STEM) oraz lepsze doskonalenie zawodowe nauczycieli mogłoby przyczynić się do podniesienia biegłości w zakresie umiejętności podstawowych. Kraj ten ma drugi z kolei najniższy odsetek osób z wykształceniem wyższym w UE. Modernizacja programów nauczania na poziomie pomaturalnym w celu uwzględnienia odpowiednich umiejętności przekrojowych i wiedzy ukierunkowanej na pracę może przyczynić się do lepszego przygotowania absolwentów do szybko zmieniającego się rynku pracy, a tym samym zwiększyć ich szanse na zatrudnienie.

(38) Chociaż ogólny wskaźnik wakatów we Włoszech pozostaje stosunkowo niski i wynosi około 2 %, sektory takie jak budownictwo, opieka zdrowotna czy ICT borykają się z niedoborem siły roboczej. Utrzymanie wdrażania udanych działań promowanych w ramach RRF w kształceniu i szkoleniu zawodowym, w tym wyższych instytutów technicznych, oraz dostosowanie programów nauczania do potrzeb rynku pracy, w szczególności w zakresie umiejętności przekrojowych, zielonych i cyfrowych, ma kluczowe znaczenie dla zaradzenia obecnym niedoborom. Ponadto rozszerzenie uczenia się opartego na pracy, ze szczególnym uwzględnieniem uczenia się w miejscu pracy i mikropoświadczeń ukierunkowanych na sektory charakteryzujące się wysokim wzrostem i wysokim popytem, ma zasadnicze znaczenie dla złagodzenia niedoborów siły roboczej w perspektywie krótkoterminowej.

(39) Poziom uczestnictwa w edukacji dorosłych we Włoszech nadal jest jednym z najniższych w UE i maleje, co z kolei hamuje wzrost wydajności w obliczu szybko starzejącej się siły roboczej. Aby zaspokoić średnio- i długoterminowe zapotrzebowanie na umiejętności i zwiększyć potencjał programów szkoleniowych w zakresie przyczyniania się do konkurencyjności krajowej, należy wzmocnić w wymiarze strukturalnym system edukacji dorosłych i dostosować politykę szkoleniową do priorytetów przemysłowych, takich jak inicjatywy *Transizione 4.0 i Transizione 5.0*, koncentrując się na zapewnianiu szkoleń w zakresie umiejętności potrzebnych w sektorach o dużym wzroście. Wnioskując z oceny skutków, skuteczne działania w ramach RRF, w tym system dualny i gwarancja zatrudnienia pracowników (*garanzia di occupabilità dei lavoratori – GOL*) w ramach aktywnej polityki rynku pracy, powinny zostać rozszerzone na okres po 2026 r. i być bardziej przewidywalne dla podmiotów rynku pracy. Regionalne plany w zakresie umiejętności w ramach RRF powinny być dostosowane do krajowych strategii przemysłowych, takich jak *Libro Bianco*, aby zapewnić spójny rozwój umiejętności wspierający priorytety gospodarcze.

(40) W kontekście bliskich powiązań między gospodarkami państw członkowskich należących do strefy euro i ich wspólnego wkładu w funkcjonowanie unii gospodarczej i walutowej Rada zaleciła w 2025 r. państwom członkowskim będącym członkami strefy euro podjęcie działań, w tym poprzez ich plany odbudowy i zwiększania odporności, w celu wdrożenia zalecenia w sprawie polityki gospodarczej w strefie euro na 2025 r. W przypadku Włoch zalecenia 1, 2, 3, 5 i 6 mają pomóc we wdrożeniu pierwszego zalecenia dla strefy euro, które dotyczy konkurencyjności, zalecenia 1, 4 i 6 – we wdrożeniu drugiego zalecenia dla strefy euro, które dotyczy odporności, a zalecenie 1 – we wdrożeniu trzeciego zalecenia dla strefy euro, które dotyczy stabilności makroekonomicznej i finansowej, określonych w zaleceniu na 2025 r.

(41) W świetle dokonanej przez Komisję szczegółowej oceny sytuacji i stwierdzonego przez nią istnienia zakłóceń równowagi zalecenia na mocy art. 6 rozporządzenia (UE) nr 1176/2011 znajdują odzwierciedlenie w zaleceniach 1, 3, 5 i 6. Polityki, o których mowa w zaleceniu 1, pomagają zaradzić podatnościom na zagrożenia związanym z wysokim długiem sektora instytucji rządowych i samorządowych. Polityki, o których mowa w zaleceniach 1, 3, 5 i 6, pomagają zaradzić podatnościom na zagrożenia związanym ze słabym wzrostem wydajności, co z kolei wspiera wzrost potencjalnego PKB, a tym samym przyczynia się również do realizacji zalecenia 1. Zalecenia 1, 3, 5 i 6 przyczyniają się zarówno do korygowania zakłóceń równowagi, jak i do realizacji zalecenia w sprawie polityki gospodarczej w strefie euro, zgodnie z motywem 40,

NINIEJSZYM ZALECA Włochom podjęcie w latach 2025 i 2026 działań mających na celu:

1. Zwiększenie ogólnych wydatków na obronę i bezpieczeństwo i wzmocnienie ogólnej gotowości obronnej, przy zapewnieniu stabilności długu zgodnie z konkluzjami Rady Europejskiej z dnia 6 marca 2025 r. Przestrzeganie maksymalnych stóp wzrostu wydatków netto zaleconych przez Radę w dniu 21 stycznia 2025 r. w celu likwidacji nadmiernego deficytu. Wdrożenie zestawu reform i inwestycji stanowiących podstawę przedłużenia okresu dostosowawczego, zgodnie z zaleceniem Rady z dnia 21 stycznia 2025 r. Zgodnie z celami stabilności finansów publicznych – sprawienie, by system podatkowy w większym stopniu sprzyjał wzrostowi przez dalszą walkę z uchylaniem się od opodatkowania, zmniejszenie klina podatkowego i pozostałych wydatków podatkowych, m. in. związanych z podatkiem od wartości dodanej i dotacjami o skutkach szkodliwych dla środowiska, a także aktualizację wartości katastralnych, w oparciu o krajowy średniookresowy plan budżetowo-strukturalny stanowiący część szerszego przeglądu polityk związanych z mieszkalnictwem, przy jednoczesnym zapewnieniu sprawiedliwości. Zintensyfikowanie działań na rzecz poprawy efektywności i skuteczności wydatków publicznych. Łagodzenie wpływu starzenia się społeczeństwa na potencjalny wzrost gospodarczy i stabilność finansów publicznych, w tym przez dalsze ograniczenie korzystania z programów wczesnego przechodzenia na emeryturę oraz sprostanie wyzwaniom demograficznym, a także przyciąganie i zatrzymywanie wykwalifikowanej siły roboczej.

2. Przyspieszenie realizacji planu odbudowy i zwiększania odporności, w tym rozdziału REPowerEU, z uwagi na terminy na dokończenie reform i inwestycji mające zastosowanie na mocy rozporządzenia (UE) 2021/241. Zwiększenie tempa wdrażania programów polityki spójności (EFRR, FST, EFS+), wykorzystując, w stosownych przypadkach, możliwości oferowane w ramach przeglądu śródokresowego. Optymalne wykorzystanie unijnych instrumentów, w tym możliwości poprawy konkurencyjności, jakie oferują Program InvestEU i Platforma na rzecz Technologii Strategicznych dla Europy.

3. Wspieranie innowacji przez dalsze wzmacnianie powiązań między przedsiębiorstwami a środowiskiem akademickim, zamówienia publiczne na innowacje, korporacyjny kapitał wysokiego ryzyka i możliwości dla utalentowanych pracowników. Zwiększenie roli uniwersytetów w innowacjach przez położenie jeszcze większego nacisku na komercjalizację wyników badań oraz poprawę ścieżki kariery naukowców. Propagowanie wzrostu i agregacji MŚP i przedsiębiorstw typu start-up, również w świetle zobowiązań zawartych w średniookresowym planie budżetowo-strukturalnym. Wdrożenie strategii przemysłowej, w tym zmniejszenie różnic terytorialnych, przez usprawnienie obecnych działań w ramach polityki i uwzględnienie kluczowych projektów infrastrukturalnych.

4. Dalsze zwiększenie skuteczności i zdolności administracji publicznej i dalsze wzmocnienie zdolności administracyjnych, zwłaszcza na szczeblu lokalnym. Dalsze zmniejszanie zaległości systemu wymiaru sprawiedliwości i skracanie czasu przeznaczonego na rozpatrzenie spraw. Zajęcie się pozostałymi ograniczeniami konkurencji, w tym w sektorze lokalnych usług publicznych, usług dla przedsiębiorstw i kolei.

5. Przyspieszenie elektryfikacji i zintensyfikowanie wysiłków na rzecz wdrażania energii ze źródeł odnawialnych, w tym przez zmniejszenie rozdrobnienia przepisów dotyczących wydawania pozwoleń i inwestowanie w sieć elektroenergetyczną. Przeciwdziałanie ryzyku związanemu z klimatem i łagodzenie jego skutków gospodarczych przez większą koordynację instytucjonalną, rozwiązania oparte na zasobach przyrody i ochronę ubezpieczeniową w zakresie klimatu. Rozwiązanie problemu utrzymującej się nieefektywności gospodarki wodnej i gospodarowania odpadami poprzez zmniejszenie luk infrastrukturalnych.

6. Propagowanie wysokiej jakości miejsc pracy i ograniczenie segmentacji rynków pracy, również w celu wspierania adekwatnych wynagrodzeń, oraz zwiększenie uczestnictwa w rynku pracy, w szczególności w przypadku grup niedostatecznie reprezentowanych, m.in. przez dalsze wzmacnianie aktywnej polityki rynku pracy i poprawę przystępnego cenowo dostępu do wysokiej jakości opieki nad dzieckiem i opieki długoterminowej, z uwzględnieniem różnic regionalnych. Kontynuowanie wysiłków na rzecz zwalczania pracy nierejestrowanej, zwłaszcza w najbardziej dotkniętych sektorach. Dalsze upowszechnianie pomaturalnego kształcenia i szkolenia zawodowego oraz szkolenia w miejscu pracy w sektorach o dużym popycie w celu zaspokojenia krótkoterminowych potrzeb w zakresie umiejętności, przy jednoczesnym wzmocnieniu edukacji dorosłych przez rozszerzenie uczenia się w miejscu pracy w sektorach o dużym wzroście. Poprawę wyników kształcenia, ze szczególnym uwzględnieniem uczniów znajdujących się w niekorzystnej sytuacji, w tym przez podnoszenie umiejętności podstawowych.

Sporządzono w Brukseli dnia 8 lipca 2025 r.

*W imieniu Rady*

*Przewodnicząca*

S. LOSE